

O XADREZ COMO FERRAMENTA EDUCATIVA

SALVADOR CASTRO OTERO

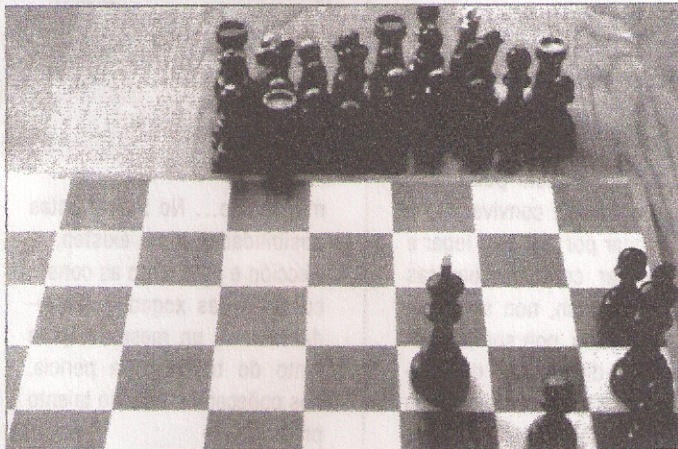
A Ismael e Elena, pola memoria e porque me ensinan que a emoción transita coma un vento suave

NON hai moito tempo un compañeiro de traballo preguntoume: ¿Se tiveras que dicirme algunha razón para enviar a miña filla a clases de xadrez, que me dirías? Consteille que nada, que se ela quere pasalo ben movendo trebellos que vaia, senón que faga outras cousas.

Pero, ¿ten o xogo das 64 casillas algún efecto positivo sobre o desenvolvemento psicolóxico das persoas? Existe un feixe de experiencias que parecen demostralo. Contaremos, coma mostras, un experimento venezolano e algún dos traballos do mestre Tchakurian que mencionabamos no artigo anterior.

A fins da década dos 70 a Federación Venezolana de Xadrez e un grupo de psico-pedagogos decidiron desenvolver un estudio consistente na elección de dous colexios de ámbitos sociais e profesorado semellantes e ensinar a todos os alumnos do centro A a xogar ó xadrez e non facelo cos do centro B. Fixeron logo un seguimento da vida académica dos alumnados de ambas as dúas escolas e detectaron que os educandos de A obtiveran dous puntos máis de media cós outros, sendo a única variable significativa o coñecemento do xadrez.

Tchakurian, como Saulo, tivo a súa caída do cabalo —caeu da burra, que diría un castizo. Tras o terremoto de Armenia observou como os nenos oligofrénicos desempeñaban traballos escravos e inhumanos, como moitos deles descoñecían a risa —(Que ledicia para Jorge de Burgos!— e como a mendicidade era a menos mala das saídas no medio dos cascallos. Tchakurian pensou que, tal vez, o xadrez fose unha nova posibilidade para aqueles nenos e em-

VICENTE SÁNCHEZ

pezou a colaborar con escolas para rapaces psiquicamente diminuídos. Principiou cun traballo individual e despois de seis meses, xuntou os nenos en grupos de tres, e logo de seis. Era impresionante ver como comezaban a sorrir, e logo a rir e logo a nutrirse coa risa; ver como a anotación das xogadas era un empuxe para escribir mellor e tamén un xeito de facer eternas as emocións, e como pasaban do "eu non sirvo" ó "son quen".

Poderíamos engadir experiencias coma a da "U.S.A. Chess Foundation" co seu programa de axuda á rehabilitación e prevención de drogodependencias desenvolvido nas barriadas marxinais de Nova Iorque e Chicago con éxitos verdadeiramente salientables, pero non é menos certo que per-

soeiros eminentes como D. Santiago Ramón y Cajal, acaso desanimado polos seus continuos fracasos deportivos, afirmou que o xadrez só desenvolve as capacidades para xogar ó xadrez.

Na miña opinión este xogo metáfora da vida ou vida mesma é quen de axudar a adquirir e mellorar unha serie de valores, de capacidades cognitivas e mesmo de sensibilidades moi positivas para o crecemento das persoas. Vexamos.

1.- Moitas persoas entenden que o xadrez é un xogo autista, dúas persoas en total silencio, sen tocarse, fronte a fronte durante horas, non hai muro e símbolo máis forte da incomunicación. Diante desta afirmación cómpre afirmar que o noso xogo fomenta a comunicación, se pensamos que o xadrecista é "un urdidor de labirintos" que diría Borges. Estaremos de acordo en que é moi difícil unha forma de comunicación, case diría comunión, máis fonda, pois é unha invitación a transitar o noso pensamento e a nosa sensibilidade (non son tan inxenuo, nin tan amnésico como para esquecer a existencia de seres como Kaspárov que afirman que o obxectivo do xadrez é a destrución do ego do adversario, pero esta realidade trágica forma parte da vida do mesmo xeito que ►

PETO

XERAIS

As literatas

AS LITERATAS

En Xerais Peto nace unha nova colección de narrativa escrita por mulleres e dirixida por María Xosé Queizán co obxectivo de fomentar a creación literaria e a formación de futuras narradoras no país. Nela teñen cabida tanto obras de escritoras galegas como traducidas ó galego e na selección trátase de combinar estilos e técnicas dos diferentes modelos narrativos.

De momento van tres títulos pero xa están a punto de saír outros catro.

Colección Xerais Peto

PREMIO MERLÍN

Unha novela na que a morte, a violencia, a falta de comunicación, a crueldade e a hipocresía só poden ser superadas co amor. A obra reconstrúe a indagación dun mozo e unha moza para descubrir porqué o seu profesor de literatura sofre unha inxusta campaña na súa contra, pola educación afectiva e sexual que imparte ós seus alumnos. ¿Por qué Mon, o profesor máis popular do instituto, aparece case morto?

As cousas claras

Xosé Antón Neira Cruz, Xerais.

Tempo exterior

ENTENDER O MUNDO

Esta revista ten como obxectivo facilitar a comprensión do mundo desde aquí e proxectar Galicia no contexto internacional. Queren afondar neste aspecto, reflexionar e debater para pouco a pouco perfilar unhas bases comúns de actuación da sociedade galega no mundo. O Sáhara, o futuro da pesca, Mercosur, a guerra de Kosovo e as eivas de Marrocos son algúns dos temas tratados nos artigos deste número.

Tempo Exterior. Revista de análise e estudos internacionais. IGADI.

PRIMEIROS LECTORES

Unha, dúas e máis tres / fuxiron campo a través / Aparece a nube catro / ensaiando un pinchagato / pinchagatos pega a cinco / dando un brinco e outro brinco / para disfrazarse a seis / vístese con dous xerseis.

Para primeiros lectores, un pasatempo de números pareados.

Un circo de nubes. Xosé Cobas.

Editorial Everest.

hai persoas que son destruídas polos seres que aman). Aínda sen chegar tan lonxe, o filósofo Savater afirma que "o máis importante do xadrez é que sen o outro non hai partida", sen interacción non hai xadrez. Ademais, nas análises *post-mortem* os xogadores comparten todas as desviacións da súa mente ó longo do xogo.

2.- O respecto polas normas básicas de convivencia. É fácil andar por calquera lugar e comprobar como as persoas non se saúdan, non se ceden nunca o paso, non son pacientes coas dificultades dos outros, etc. O xadrez —exemplos contrarios tamén existen— é un deporte de cabaleiros. O saúdo inicial e final é un rito tal que un non pode negar a súa man ó adversario salvo no caso dunha ofensa gravísima. O respecto polo outro chega ó punto de non realizar ningún xesto que poida molestar ó adversario. A obriga de mover a peza que se toca, de non rectificar os movementos son actos que fortalecen a capacidade para atender ós outros na vida cotiá.

3.- Os educadores observamos constantemente como o alumnado rexeita calquera responsabilidade nos seus resultados académicos, suspenden sempre pola manía do profesor, porque non explica ben... Tamén os xogadores dalgúns equipos de fútbol, que mesmo chegan a gañar Copas de Europa, xustifican os seus fracasos obxectando que o árbitro lles roubou, que o campo estaba en

VICENTE SÁNCHEZ

mal estado... No xadrez estas posibilidades non existen, a elección e polo tanto as consecuencias das xogadas realizadas son de un mesmo e polo tanto do traballo, da pericia, dos coñecementos e do talento propios.

4.- As circunstancias determinan a nosa existencia, os humanos non vivimos sós, as accións dos nosos conxéneros inflúen na nosa vida. Debemos responder ós acontecementos da maneira máis flexible, creativa e precisa posible. Do mesmo xeito teremos que dar contestación ás xogadas do noso adversario. Algúns monitores e adestradores levan ó extremo o desenvolvemento deste aspecto, creando nos rapaces "desconfianza". Non son un idealista que pense que non debemos educar os nosos fillos na responsabilidade e na prudencia, por exemplo, para que non suban ó coche dun descoñecido, pero si me opoño a que convertamos os nenos en desconfiados crónicos, en resentidos, en seres que agardan sempre a maldade allea.

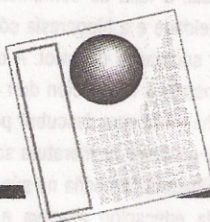
5.- O espírito de loita e de

superación de un mesmo. Os rapaces dende moi cedo empezan a comprobar que hai relación directa entre o que aprenden e os resultados, pero tamén entre o tempo que reflexionan e as vitorias, canto máis se loita (se reflexiona) maiores son os éxitos.

6.- O amor propio (convén lembrar aquí as experiencias de Tchakurian e a U.S.A. Chess Foundation antes mencionadas). O xadrez, por ser un deporte mental, proporciona ós seus practicantes enormes satisfaccións psíquicas ó resolver problemas complexos. Fai, pois, que estes se valoren a si mesmos ó se decataren dos seus logros.

7.- O xadrez polas súas propias características fomenta as relacións interraciais, intersexuais e interxeneracionais. O taboleiro de xadrez, acaso porque Lenin dicía que estaba ó servizo da revolución, é o altar no que poden rezar todos os credos, todas as razas, todas as opcións sexuais e todas as xeracións. Acaso sexa o xadrez un océano de mestizaxe.

(Continuará)

INFORMATICA JAIME

- ENSEÑANZA
- SOFTWARE
- ORDENADORES
- PERIFERICOS
- CONSUMIBLES
- PAPELCONTINUO
- MOBILIARIO OFICINA

R/ Brasilino Álvarez, 6 baixo
Tel./Fax: 986 610 363
36780 - A GUARDA

R/ Martínez Padín, 11 baixo
Tel./Fax: 986 607500
36700 - TUI

GESCON, S.L.

ASESORIA - SEGUROS

Avda. Ordóñez, 1 • 36750 GOIÁN
Telf.: 986 60 97 02 • Fax: 986 62 12 58

FERRAMENTA EDUCATIVA (II)

SALVADOR CASTRO OTERO

A Miguel e Alba, que me demostran que é posible un día a día preñado de asombro

SEMPRE me sorprendeu o desprestixio da memoria. Comentaba José Mª Valverde que hoxe mesmo os sabios presumen de pouca retentiva. É fácil escoitar expresións como "teño mala memoria", o curioso é que non sabemos de ninguén que presuma de mala capacidade de relación. Chama máis a atención agora que sabemos que a vida é un tipo de reacción química capaz de almacenar e transmitir información. "A vida é memoria", diría Dorian Sagan —non sei se lembranza do azar, da nada ou de Deus. Fronte ó pecado da amnesia que predica o esquecemento de todo, curiosamente son os perpetradores da barbarie ou os seus cómplices quen máis a defenden. Coincido apaixonadamente con Valentín Puig en que "a civilización é memoria". Pero se vostede é contrario a esta opinión prégo-lle que por favor reflexione sobre que pasaría se tivese que deducir as súas amizades do aspecto que cada un ten a cada instante.

Poida que sexa bo precisar que non estamos a falar dun almacenamento mecánico de información absurda, senón dunha forma significativa de recordar, e é precisamente no fortalecemento desta capacidade, así entendida, na que o xadrez se mostra máis eficaz.

Comecemos por unha experiencia moi simple. Se queremos saber cal é o nivel dun grupo de xogadores de xadrez, coloquemos nun taboleiro unha posición de pezas saída dunha partida, deamos 20 segundos para ollala e logo desfagámola bruscamente. Pidamos ós participantes que reproduzan o que viron. Observemos que a maior precisión nesta reconstrución se corresponde coa forza dos xogadores. Agora

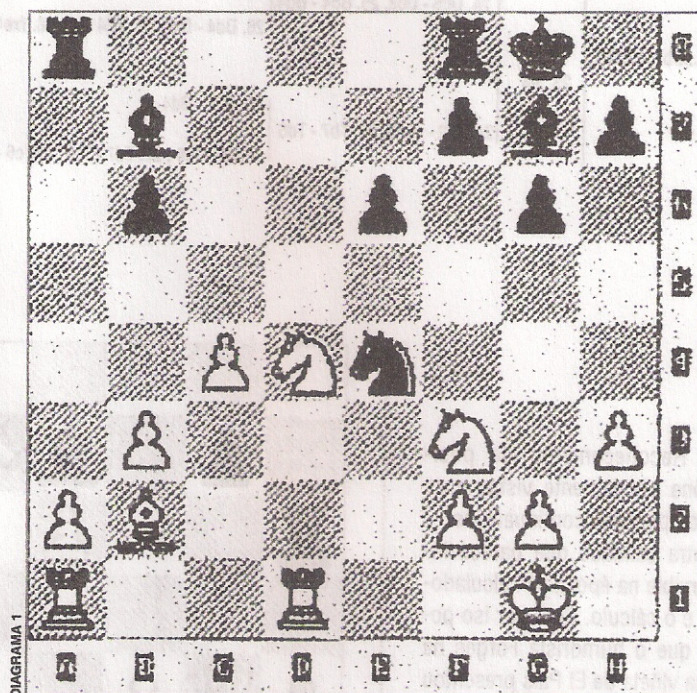

DIAGRAMA 1

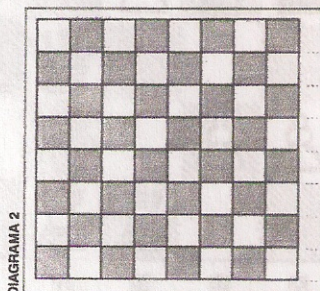

DIAGRAMA 2

ben, se repetimos esta experiencia e colocamos as pezas no taboleiro de xeito que non teñan ningunha relación coas posicións típicas do xadrez, senón unha acumulación caótica, a recolocación das figuras non dará ningunha pista significativa sobre a categoría dos participantes, pois, neste último caso, non estamos a desenvolver unha memoria con sentido. Probablemente cando Bergson afirmaba que a intuición é o xeito máis preciso de apreensión da realidade, descoñecía que hoxe os psicólogos cognitivos coñecen a inseparable unión entre os coñecementos previos e a captación inmediata de respostas aparentemente novidosas. Intúese a partir do que previamente sabemos; así o coñecemento de posicións tí-

po axúdanos a atopar as xogadas precisas en posicións novas.

Pero ¿como pode o xadrez axudar a mellorar esta pericia? Vexamos algúns exemplos:

1. O xogo ás cegas: Modalidade na que un ou os dous xogadores non ven o taboleiro. É unha práctica que debe ser empregada con cautela, pois simultaneamente coma as de Najdorf contra 56 taboleiros son perigosas se non se fan co debido control médico. Sería algo así como se alguén se empeñase en rematar unha maratón sen a debida preparación física.

2. Composición de diagramas: Pártese dunha posición debaixo da cal se escribe unha continuación, ó lado colócase un diagrama en branco que terá que ser completado coa nova posición das pezas. Este exercicio é especialmente útil porque se pode amoldar ó nivel de cada persoa (Véxase diagrama 1). 22. a3-Cc5; 23. Ta2-Tfd8; 24. Taa1-Bf3; 25. gf3-Bd4; 26. Bd4-Td4; 27. Td4-Cb3; 28. Tdd1-Ca1; 29. Ta1-Ta4 (Véxase diagrama 2). ▶

Exposicións

Feira de Arte e Velarías

segundos domingos de mes.

8 de abril e 13 de maio e 10 de xuño

Os artistas ou colectivos interesados en vender ou trocar obxectos de artesanía, gastronomía tradicional, antigüidades e obras de arte poden participar. Información na Casa de Turismo ou no (00351) 251 708 023

Día Mundial da Infancia

Actividades para nenos no parque natural do Castelliño.

Día 1 de xuño

As Maías

Adornos confeccionados con xestas e flores que se colocan nas fiestras na véspera do primeiro de maio. Tradicionalmente usábanse para escorrentar as bruxas.

Día 1 de maio

PERCORRIDO VITAL

Xosé Carlos Gómez Alfaro ofrécenos o seu último libro de poemas, galardoado co "Accesit do Premio Rosalía de Castro" da Casa de Galicia en Córdoba. É o sexto volume de poesía publicado por este profesor de ensino secundario que está afinado na Guarda.

Os poemas son íntimos, cun percorrido desde o nacemento ata a morte —á que identifica coa alba que dá título ó conxunto—, con paradas da memoria nos lugares e persoas que marcan a existencia do poeta.

■ **Pasos cara á alba.** Xosé Carlos Gómez Alfaro, Follas Novas, 2000

SURREALISMO COTIÁ

Os textos de Ismael Florito, recitados ou cantados por voces masculinas (M. Sotana, Raúl Francés, Jorge Riesco e Fernando Valeiras) e femininas (Mária Rial, Carmen e Marta Quintana) insérense na armazón da música composta e interpretada por Jorge Riesco. Créase así o marco idóneo para as situacións cotiás que Ismael Florito transforma a través de pinceladas expresionistas en imaxes surrealistas cheas de forza.

■ **Ismael Florito.** Estudios Fussion, Vigo, 2000

Recomendamos

O ROSAL

Cursos: Co apoio do Plan FIT, o concello do Rosal ofrece cursos de "Xardinería" e "Introducción ós multimedia".

Obradoiro de emprego: Contratos para maiores de 25 anos. Está xa concedido e vai contar con módulos de cantería, albanilería, carpintería e medio ambiente.

As datas están sen concretar pero se te queres matricular ou solicitar información podes chamar ó teléfono 986 625 000 e preguntar por Natalia Franco, técnica de Desenvolvemento Local do Concello do Rosal.

TUI

Chegada a primavera e coincidindo sempre coas festas de San Telmo, a Cámara de Comercio de Tui organiza a Feira Agrícola e Industrial do Miño. No recinto do instituto de bacharelato "San Paio" mostrarase a actividade relacionada cos distintos sectores económicos presentes na comarca. Non faltarán á cita as empresas de horta, viveiros, alimentación, construción, automoción ou a artesanía. Durante os tres días que dura a mostra, haberá conferencias, cursiños, demostracións e diversas degustacións de produtos da comarca. É unha cita que xa é histórica, que se mantén e se vai adaptando ós cambios económicos e que constitúe un motivo máis para visitar Tui neses días de festa.

■ XXXV Feira Agrícola

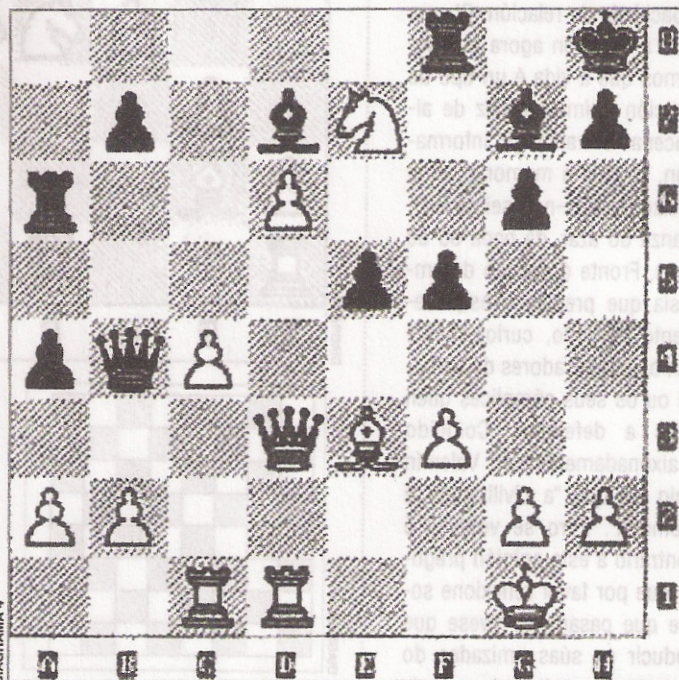
e Industrial. 20 - 23 de abril

DIAGRAMA 3

22...Db2, 23.Tb1	23...e4	23...Da2, 24.Tb7 - Be6, 25.c5 - Bc4, 26. Db1 - Db1, 27.Tbb1 - a3, 28.c6 - a2, 29.Tbc1 - e4, 30. d7+ -		
		24. Dd5 - Dc3, 25. Bd4 - Bd4,	26. Td4 - Ta5 - +	29. Te4 - Tf6, 30. Td4 - Te6 + / -
			26. Dd4 - Dd4, 27. Td4 - b6, 28. fxe4 -fxe4	
		24. Tb2 - exd3, 25. Tb7 - Td6	26. Bc5 - Bd4	
			26. c5 - Te6 , 27. Td7 - Te3 , 28. c6 + / -	

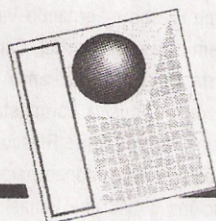
3. Recoñecemento de posicións previamente vistas e as súas posibles continuacións. Outra calidade que parece inservible na época da calculadora é o cálculo. Será por iso polo que o humorista Forges na súa viñeta de El País presentou a un dos seus personaxes afirmando: "Agora entendo por que de pequenos nos ensinan tan mal as matemáticas, para que, de grandes, non percibisemos canto nos rouban nas hipotecas"; ou será por iso polo que cada vez atopamos -case debería dicir topamos- con máis alumnos que teclean a súa calculadora e non se sorprenden se lles dá que o 15% de 45 é 90. En fin...

O cálculo mecánico pode ser importante pero non é tan fondo coma o ramificado, que supón opción e que implica organizar o pensamento. O xeito de calcular do xadrecista semella-

se á análise arbórea da sintaxe. Trátase de analizar cada ponla con precisión e sen pasar de unha a outra (Véxase diagramas 3 e 4). Os exercicios típicos para mellorar esta habilidade son:

- 1.- Analizar cal é a mellor de dúas opcións.
- 2.- Buscar un mate nunha posición determinada.
- 3.- Buscar as xogadas candidatas e analizar arboreamente as súas continuacións.

**INFORMATICA
JAIME**

■ ENSEÑANZA
■ SOFTWARE
■ ORDENADORES
■ PERIFERICOS
■ CONSUMIBLES
■ PAPELCONTINUO
■ MOBILIARIO OFICINA

R/ Brasilino Álvarez, 6 baixo
Tel./Fax: 986 610 363
36780 - A GUARDA

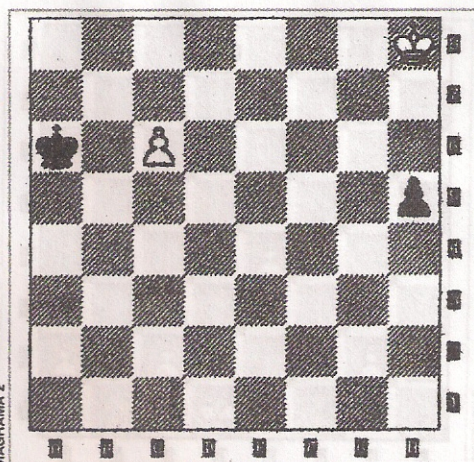
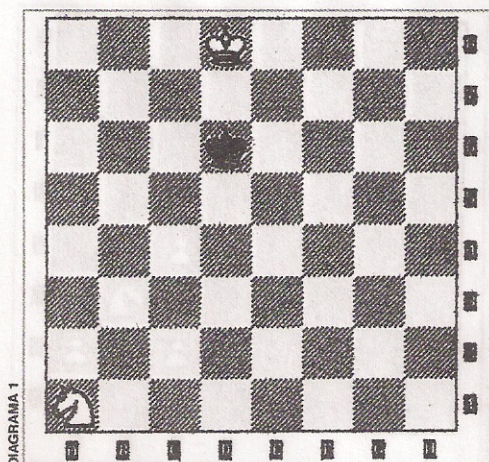
R/ Martínez Padín, 11 baixo
Tel./Fax: 986 607500
36700 - TUI

GESCON, S.L.

ASESORIA - SEGUROS

Avda. Ordóñez, 1 • 36750 GOIÁN
Telf.: 986 60 97 02 • Fax: 986 62 12 58

FERRAMENTA EDUCATIVA (III)

SALVADOR CASTRO OTERO

A terceira das capacidades á que nos imos referir é a abstracción. A gran contribución do estruturalismo á ciencia foi a superación do atomismo que rexía o pensamento decimonónico. Xa o propio Saussure usaba como metáfora da realidade o propio xadrez ó sinalar que os elementos da posición están interrelacionados.

As posicións do deporte-ciencia son inabarcables para a mente humana. É imposible chegar ata o final de todas as continuacións posibles polo que cómpre guiarse por leis que nos sirvan para escoller as mellores opcións.

Na famosa partida Capablanca-Alekhine (Nottingham,

1936) aconteceu o seguinte. Na posición do diagrama Alekhine abandonou. Os xornalistas sorprendidos preguntaron a Capablanca por que, e esta foi a súa resposta:

"O alfil de cadros negros colócase en c3, e o peón h2 adiántase ó cadro h5. O rei negro despois de xogar h6 retírase ó punto h7. Logo, as brancas trasladan o seu alfil de cadros brancos ó cadro h3, o que forza as negras a mobilizar as súas torres para defender o peón f5, polo que só podería xogar o rei e facelo do cadro h7 a g8 e viceversa. Aquí, as brancas situarán o seu rei no cadro f3 e o cabalo, en d5, forzando unha das torres a ocupar a columna b; por último,

xogarase Cf6+. Desá maneira, as negras terán que entregar a calidade e seguidamente un peón, tras o cal gáñase facilmente a partida."

Como podemos observar Capablanca non expresa ningunha xogada concreta senón unha situación das pezas.

Para non esquecer a gran verdade de Philidor ("Os peóns son a alma do xadrez"), vexamos a seguinte posición:

O peón de dama illado implica un determinado xeito de xogar. Por só citar o plan contra o peón illado, diremos que primeiro hai que bloquealo, a ser posible cun cabalo, e logo capturalo.

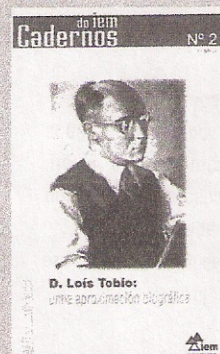
Tamén o noso xogo serve para mellorar a intelixencia ►

A Mercedes, a Concha, a Miguel, ós xoves e ás pastas

Recomendamos

lar, etnografía, gastronomía e música.

O día 7 Festival de Música Galego-portuguesa ás 21:00h e o sábado 21, dentro da Feira do Libro, o grupo *Río*.

LOIS TOBÍO

Acaba de presentarse o 2º caderno publicado polo Instituto de Estudos Miñoranos: un traballo biográfico sobre D. Lois Tobío, importante galeguista entre os anos 20 e 60, tanto na vertente culturalista como política.

Rosa Pascual, a autora, animanos a achegarnos a "este persoeiro pouco coñecido nos sectores maioritarios da cultura en Galicia que pertencendo a unha xeración de xente moi preparada intelectualmente viu frustradas as súas esperanzas pola guerra civil cando comezaban a desempeñar un papel destacado na política galega e española nos anos da II República e sobre os que as peculiaridades da transición política á democracia teceron un pano de silencio".

■ *D. Lois Tobío: unha aproximación biográfica*. Cadernos do IEM nº 2

ESTIL S.L.
SESORIA

C./ José Antonio, 10 - 1º (Edif. Oroña) - 36740 Tomiño
Telfs.: 986 622 146 / 622 133 - Fax: 986 622 177

Calas
NOIVAS

Paseo da Corredoira, 40 • TUI
Telf.: 986 600 429

Herboristería e tenda ecolóxica

Salvaxe

Concepción Arenal, 45 • Telf.: 986 61 19 81
A GUARDA

Recomendamos

LIBROS DE MOENDA

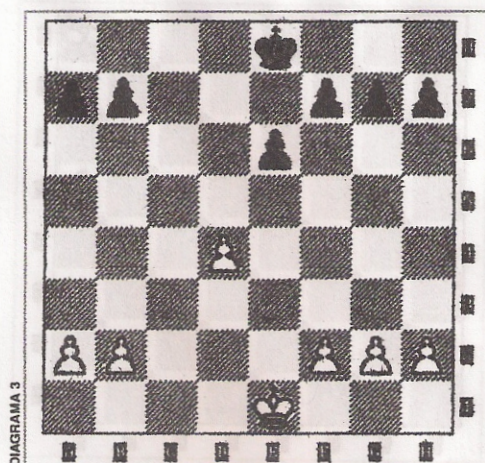
Contamos na comarca con interesantes grupos de muíños, algúns restaurados como os do Folón, outros en proceso de restauración e moitos máis abandonados.

■ **Os muíños.** Begoña Bas López e Xosé Varela Vilariño. Ir indo

POLO GALEGO

En hora boa á equipa de Normalización Lingüística do Instituto de ESO Francisco Sánchez de Tui premiado polo traballo que veñen realizando nos últimos anos en defensa do uso do galego. O concurso "Entre nós en galego" foi organizado por Política Lingüística co gallo do Día das Letras Galegas. No mesmo concurso foron premiados tres alumnos do centro: Jorge Martínez, en poesía, e Almudena López Rodríguez e Begoña Besada Diz na modalidade de relato curto.

◀ espacial. O espazo non é só unha realidade medible en metros, metros cadrados, etc.; é tamén un feito que se distribúe "significativamente". O taboleiro de xadrez ten 64 cadrados pero non todos os cadrados son igualmente importantes, os centrais e4, e5, d4 e d5 son estratexicamente os decisivos, como podemos observar co seguinte exercicio.

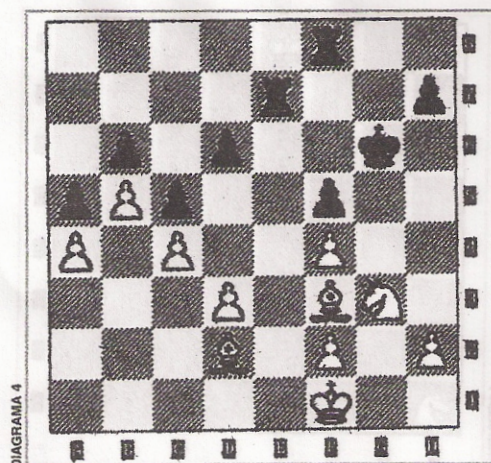
Coloquemos un cabalo en a1 e comprobemos a cantos cadrados pode saltar. Fagamos o mesmo co cabalo en b2, c3 e d4. Notaremos que canto máis ó centro máis saltos ten. Se repetimos o mesmo cun bispo obteremos idéntica resposta.

A partir da posición do diagrama* a partida seguiu 1. Tb5-Cc2; 2. Tc5-Cb4; 3. Tc4-Cxd3 4. Txd4-Cb2 e agora observamos como a torre de "d4", centralizada impide todo movemento do cabalo "b2", polo que podemos dicir que as brancas teñen unha peza de máis.

Pero se todo isto lle parece moi mecánico, pense que o xogo de Caissa tamén desenvolve a imaxinación e o paradoxo.

O teorema de Pitágoras sostén que o cadrado da hipotenusa é igual á suma dos cadrados dos catetos. Dito dun xeito máis claro a hipotenusa é máis longa que cada cateto. No xadrez isto é "significativamente" falso, pois as diagonais teñen o mesmo número de cadrados que as columnas ou filas co que forman un triángulo rectángulo. De acordo con este principio Reti foi quen de solucionar a posición do seguinte diagrama na que as brancas parecen perdidas, pois o rei de h8 nunca pode alcanzar o peón de h5 na súa carreira cara á coroación pero...

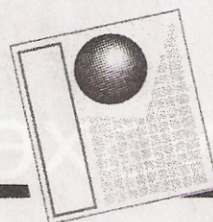
1.Rg7-h4; 2. Rf6-Rb6; 3. Re5-h3; 4. Rd6-h2; 5. c7= e se 1...Rb6; 2. Rf6-h4; 3.Re5-h3; 6. Rd6-h2; 7. c7=

Non é o único exemplo do que expoño. No encontro Capablanca-Alekhine de 1927, o ruso foi capaz de se decatar de que os dous peóns de a e b brancos se podían enfrontar contra os tres de a, b e c negros nalgunhas variantes do gambito de dama, e inventou así o ataque de minorías.

Tamén convén subliñar a refutación dun rodillo na apertura que, malia que perdeu, fixo Kasparov na 2ª partida do encontro de Sevilla 87 ante Karpov. Kasparov tivo que conculcar dúas normas que todo neno aprende: que non se debe mover a dama prematuramente e que non se debe mover unha peza dúas veces na apertura. Pois o Ogro de Bakú moveu catro veces a dama.

Non me estenderei máis. Oxalá que esta breve análise lle sirva para que se decate da importancia que esta actividade pode ter como ferramenta para o desenvolvemento das capacidades cognitivas.

**INFORMATICA
JAIME**

ENSEÑANZA
SOFTWARE
ORDENADORES
PERIFERICOS
CONSUMIBLES
PAPELCONTINUO
MOBILIARIO OFICINA

R/ Brasilino Álvarez, 6 baixo
Tel./Fax: 986 610 363
36780 - A GUARDA

R/ Martínez Padín, 11 baixo
Tel./Fax: 986 607500
36700 - TUI

GESCON, S.L.

ASESORIA - SEGUROS

Avda. Ordóñez, 1 • 36750 GOIÁN
Telf.: 986 60 97 02 • Fax: 986 62 12 58